

PRITARTA

Kauno miesto savivaldybės tarybos

2017 m. birželio 13 d.

sprendimu Nr. T-381

PATVIRTINTA

Kauno lopšelio-darželio „Dobilėlis”

direktorius 2017 m. rugpjūčio 1 d.

įsakymu Nr. 50

KAUNO LOPŠELIO-DARŽELIO „DOBILĖLIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

Informacija apie įstaigą

Įstaiga: Kauno lopšelis-darželis „Dobilėlis“

Teisinė forma: lopšelis-darželis „Dobilėlis“ yra juridinis asmuo, nesiekianti pelno Kauno miesto savivaldybės institucija, kodas – 191633333

Grupė: ikimokyklinės ugdymo įstaigos, kodas – 3110

Tipas: lopšelis – darželis, kodas 3110

Adresas: Panerių 44, Kaunas, el. paštas: dobilelis@mikrovisata.net, internetinė svetainė: <http://www.dobilelis.mir.lt>.

Vaikai ir jų poreikiai

Kauno lopšelių-darželių „Dobilėlis“ lanko Viliampolės mikrorajono ikimokyklinio (2–6 metų) ir priešmokyklinio (6–7 metų) amžiaus vaikai. Projektinis vietų skaičius – 115. Veikia 1 lopšelio, 4 darželio ir 1 priešmokyklinio amžiaus grupės.

Lopšelyje-darželyje tenkinami svarbiausi vaikų poreikiai: judėjimo, žaidimų, fizinio ir psichinio saugumo, bendravimo, pažinimo, asmeninio vertingumo, saviraiškos. Lopšelyje-darželyje sudarytos sąlygos ugdyti ir specialiųjų poreikių vaikus, turinčius įvairių problemų, kurie integruojami į bendrojo ugdymo grupes. Mums svarbu atpažinti vaiko problemą ir tenkinti jo specialiuosius poreikius taip, kad vaikas jaustųsi visavertis. Ikimokyklinis amžius pasižymi tuo, kad šiame amžiuje labiausiai būdingi kalbos ir komunikacijos sutrikimai. Lopšelyje – darželyje teikiama profesionali, savalaikė logopedo pagalba vaikams, turintiems kalbos ir komunikacijos sutrikimų.

Taip pat ugdomi vaikai, turintys ir kitų sveikatos problemų. Vaiko gerovės komisija (VGK), veikianti pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr.579 patvirtintą „Mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašą“, sprendžia vaikų specialiojo ugdymo(si) poreikių pradinį įvertinimą, jų siuntimą į pedagoginę psichologinę tarnybą, ugdymo organizavimą ir ugdymo turinio klausimus.

Vaikai, turintys kalbos ir komunikacijos sutrikimus integruojami į bendro ugdymo grupes.

Lopšelių-darželių lanko vaikai iš socialiai remtinų šeimų ir augantys nepalankioje socialinėje aplinkoje, todėl siekiama palaikyti ir puoselėti vaiko orumą, pasitikėjimą savimi, sudaromos sąlygos suvokti savo jausmus, palaikomi ir plėtojami vaiko gebėjimai, skatinama ir puoselėjama komunikacija.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas

Kvalifikuotas vaikų ugdymas priklauso nuo pedagogų kompetencijos. Lopšelyje-darželyje „Dobilėlis“ dirba 13 kvalifikuotų pedagogų, iš jų: 8 pedagogės turi aukštąjį ikimokyklinį išsilavinimą, 3-aukštąjį pedagoginį išsilavinimą, 2 – aukštesnįjį pedagoginį išsilavinimą. 8 pedagogėms suteikta vyresniosios auklėtojos kvalifikacinė kategorija. Priešmokyklinio ugdymo pedagogė įgijusi auklėtojos metodininkės, o neformalaus ugdymo mokytojos kūno kultūrai ir dailei įgijusios mokytojos metodininkės kvalifikacines kategorijas. Logopedė įgijusi metodininko kvalifikacinę kategoriją. Pedagogai kūrybiškai derina ugdymo metodus, pasitelkia komandinį, grupinį darbą, nuolat tobulina savo kompetencijas.

Grupių pedagogai ir specialistai glaudžiai bendradarbiauja tarpusavyje: drauge rengia ugdomosios veiklos planus, integruoja veiklas, rengia projektus, akcijas, parodas, šventes.

Pedagogai dalyvauja Kauno miesto, respublikos, tarptautiniu mastu organizuojamuose renginiuose (festivaliuose, konkursuose, parodose, akcijose, projektuose, varžybose ir kt.)

Švietimo teikėjo savitumas

Lopšelyje-darželyje „Dobilėlis“ veikia 6 grupės, iš jų:

1 – ankstyvo amžiaus grupė (1,5-3 m.) vaikams;

4 – ikimokyklinio amžiaus grupės (3-(5)6 m.) vaikams;

1 – priešmokyklinio ugdymo grupė (6-7 m.) vaikams.

Įstaiga dirba 10,5 val. (7-17.30 val.). Prailgintos darbo dienos grupė dirba 12 val. (7-19 val.) .

Lopšelyje – darželyje vaikai ugdomi gimtąja – lietuvių kalba.

Lopšelyje – darželyje dirba 32 darbuotojai, iš jų: direktorė, pavaduotoja ugdymui, pavaduotoja ūkiui, sveikatos priežiūros specialistė - dietistė, 13 pedagogų ir 15 techninių darbuotojų.

Turime salę, logopedinį kabinetą.

Daug dėmesio skiriama vaikų ugdymo aplinkai atnaujinti, kurti, atsižvelgiant į jos saugumą, funkcionalumą, patogumą ir prieinamumą pagal vaikų amžių. Lopšelis – darželis turi lauko teritoriją, aikštes. Vaikams sudarytos sąlygos pasivaikščioti, stebėti gamtą įvairiais metų laikais, tyrinėti, eksperimentuoti ir žaisti. Kiemo teritorijoje yra įrengtas gėlynas, vaikų tyrinėjimui, pažinimui ir stebėjimui. Trijose grupėse įrengta kūrybinių tyrinėjimų erdvė su šviesos stalu, eksperimentinei, tiriamajai veiklai. Įsigijome projektorių pateikčių demonstravimui.

Dalyvaujame sveikatą stiprinančių mokyklų projekte „Sveika mokykla“ ir esame asociacijos „Sveikatos želmenėliai“, respublikinės ikimokyklinio ugdymo kūno kultūros pedagogų asociacijos nariai. Mūsų lopšelyje – darželyje ugdymo procesas orientuotas į sveikatos vertybes, kurių suvokimas vaikui augant plečiasi, tampa įpročiu, o vėliau socialine norma.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Įstaigos internetinėje svetainėje <http://www.dobilelis.mir.lt> tėvams (globėjams), bendruomenei teikiama visa informacija apie įstaigą ir jos veiklą, vykdoma švietėjiška veikla.

Lopšelyje – darželyje užtikrinamas vienas iš svarbiausių tėvų poreikių – ugdymo tęstinumas, nes lopšelyje – darželyje ugdomi ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikai.

Nemaža dalis ugdytinių yra iš nepilnų ir mažas pajamas gaunančių šeimų, todėl vaikų tėvai (globėjai) turi galimybę pasinaudoti mokesčio už vaikų išlaikymą ikimokyklinėje įstaigoje lengvatomis pagal nustatytą Kauno miesto savivaldybės tarybos tvarką.

Atsižvelgiant į tėvų ir bendruomenės poreikius lopšelyje-darželyje veikia prailgintos darbo dienos grupė. Su vaikais, turinčiais kalbos ir komunikacijos sutrikimų, dirba logopedas, neformalaus ugdymo mokytojas kūno kultūrai veda grupinius ir korekcinius užsiėmimus vaikams su judesio ir padėties sutrikimais su muzikai gabiais vaikais individualiai dirba muzikos pedagogas, veikia papildomo ugdymo būreliai – sportiniai šokiai, keramikos ir krepšinio.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą

Šiandieninė ikimokyklinio ugdymo turinio metodų samprata grindžiama humanistinės – psichoanalitinės krypties atstovo, psichologo E. Erikson socialinio – emocinio vaiko vystymosi samprata, derinant ją su kognityvinės psichologijos teoretiko I. Piaget mintimis apie pažinimo raidos etapus bei kognityvinės – bihevioristinės krypties atstovo L. Kohlberg vaiko dorovinio brendimo teorija. E. Eriksono manymu, vaiko socialinė – emocinė raida priklauso nuo jo paties požiūrio į save ir jį supančių žmonių nuomonės bei reikalavimų jam.

Remdamiesi humanistiniais psichologijos teiginiais, stengiamės diegti požiūrį į vaiką, kaip aktyvų, savarankišką, vertą pagarbos subjektą, turintį teisę gyventi ir elgtis pagal savo prigimtį, asmeninę patirtį, turintį teisę būti skirtingu, savitai galvoti, elgtis. Turintį teisę į augimo ir ugdymo sąlygas, užtikrinančias harmoningą jo asmenybės sklaidą, įvairių jo galių plėtojimąsi, kartu padedančias vaikui natūraliai jaugti į tautos kultūros terpę, integruotis į visuomenę.

Regiono savitumas: lopšelis-darželis „Dobilėlis“ įsikūręs darbininkiškame, privačių namų Vilijampolės mikrorajone. Dalis šeimų – socialiai remtinios, materialiai skurdžios. Daug nepilnų šeimų.

Didesnė dalis tėvų – su viduriniu ir aukštesniu išsilavinimu.

Esame netoli upių Neries ir Nemuno santakos. Su vaikais vykstame į ekskursijas po Kauno senamiestį, Kauno pilį, lėlių teatrą, į Botanikos sodą, Aviacijos muziejų, Vytauto Didžiojo karo muziejų bei Kauno prezidentūros sodelį, į Lietuvos švietimo istorijos muziejų.

Dalyvaujame bendruose Kauno miesto ikimokyklinių įstaigų ugdymo procesuose, projektuose, akcijose, festivaliuose.

Organizuojame vaikų Kalėdinių giesmių festivalius Kauno mieste.

Dalyvaujame Vilijampolės seniūnijos organizuojamose pramogose, parodose.

Bendradarbiaujame su mikrorajone esančiais lopšeliais-darželiais „Daigelis“, „Pušaitė“, „Vilnelė“, dalyvaujame bendruose projektuose su Šilainių mikrorajono lopšeliais - darželiais. Bendradarbiaujame su Veršvų vidurine bei S. Lozoraičio pagrindine mokyklomis, su J. Naujalio muzikos gimnazija, su Kauno miesto savivaldybės V. Kudirkos viešosios bibliotekos Neries filialu, kur vaikams skiepijama meilė knygoms, kuriami bendri projektai bei organizuojamos vaikų kūrybinių darbų parodėlės.

Strateginiai dokumentai: šiuolaikinį ugdymą reglamentuoja strateginiai tarptautiniai, Lietuvos ir regiono dokumentai.

Lopšelio-darželio „Dobilėlis“ ikimokyklinio ugdymo programa parengta vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija. Siekiama garantuoti svarbiausias vaiko teises: tinkamai ugdytis – kuo visapusiškiau ugdyti vaiko asmenybę, talentą ir protinius bei fizinius sugebėjimus.

Geros mokyklos koncepcijoje akcentuojama, kad gera mokykla - tai besimokančios bendruomenės, mokytojų kaip mokinių, šiuolaikinio mokymosi būdų, ugdymo(si) organizavimo ir aplinkų įvairovės, mokymosi ir gyvenimo mokykloje susilieėjimas. Mokyklos veiklos rezultatai- mokinių asmenybės branda, individualias galimybes atitinkantys ugdymo(si) pasiekimai ir nuolatinė ugdymo(si) pažanga.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (7 str.) nurodama, kad ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius. 22 str. nurodama, kad sveikatos priežiūros mokykloje paskirtis – padėti vaikui saugoti ir stiprinti sveikatą, bendradarbiaujant su jų tėvais (globėjais) 33 str. reglamentuojama, kad socialinę atskirtį patiriantiems ir skurdžiai gyvenančių šeimų vaikams švietimo prieinamumo užtikrinimas, teikiant jiems socialines paslaugas ir pedagoginę pagalbą. **Perspektyva:** Programa bus atnaujinama ir koreguojama pasikeitus lopšelių – darželių lankančių vaikų ir tėvų poreikiams, pasikeitus pedagogams, atsiradus ugdymo(si) aplinkos pokyčiams.

II SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Vaikų ugdymas lopšelyje-darželyje „Dobilėlis“ grindžiamas šiais principais:

- ✓ **nacionalumo:**
  - puoselėjamos tradicinės kultūros vertybės;
  - siekiama ugdyti būsimąjį tautos kultūros saugotoją ir kūrėją;
  - auginamas doras, geras, orus, kūrybingas žmogus;
  - padedama vaikui visa, kas jį supa, įprasminti per vertybines, visų pirma, dorovines žmogaus nuostatas į aplinką.
- ✓ **humaniškumo:**
  - pripažįstama teisė būti skirtingam, vaikas gerbiamas kaip asmenybė;
  - pripažįstama vaiko vidinio pasaulio nepriklausomybė ir savarankiškumas, teisė gyventi ir elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį;
  - ugdymas grindžiamas vaikui asmeniškai reikšmingais, prasmingais faktais, procesais, problemomis;
  - sudaromos sąlygos įvairių vaiko galių plėtojimui, harmoningam asmenybės vystymuisi.
- ✓ **individualizavimo:**
  - atsižvelgiama į kiekvieno vaiko patirtį, socialinę kultūrinę aplinką, jo ugdymosi poreikius ir galimybes, interesus, pažinimo stilių, lytį, temperamentą, prireikus- specialiuosius poreikius.
- ✓ **demokratiškumo:**
  - sudaromos sąlygos visiems vaikams ugdytis nepriklausomai nuo rasės, lyties, tautybės, religijos ir socialinės padėties.
- ✓ **integralumo:**
  - ugdymas organizuojamas atsižvelgiant į vaiko visuminį pasaulio suvokimą ir jo mąstymo bei veiklos konkretumą ir sinkretiškumą.
- ✓ **tęstinumo:**
  - ikimokyklinio ugdymo turinys suderintas su priešmokyklinio ugdymo turiniu, siekiant, kad vaikas darniai pereitų nuo ugdymo(si) ikimokyklinėje grupėje prie ugdymo(si) priešmokyklinėje grupėje, o vėliau mokykloje.

III SKYRIUS

TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros (taip ir etnines), socialinius, pažintinius poreikius.

Uždaviniai

- ✓ sudaryti kuo palankiausias sąlygas perimti tautos dvasinės kultūros pagrindus (dorovinius, estetinius, komunikacinius ir kt.);
- ✓ skatinti vaikus nuoširdžiai domėtis kitais žmonėmis, nusiteikti bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais, kartu plėtojant jo emocinę, socialinę, kultūrinę patirtį;
- ✓ saugoti ir stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, puoselėti jo prigimtį, tenkinti svarbiausius poreikius: judėjimo ir aktyvumo, saugumo, bendravimo, pažinimo, asmeninio vertingumo, saviraiškos;
- ✓ sudaryti sąlygas vaikams pažinti aplinkinį pasaulį, patirti pažinimo džiaugsmą, plėtoti intelektualinius gebėjimus, atrasti ir perimti įvairius pasaulio pažinimo būdus; samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius;
- ✓ ugdyti sakinę vaiko kalbą kaip saviraiškos, bendravimo, pažinimo priemonę, formuoti rašytinės kalbos – raštingumo pamato – prielaidas, vesti vaiką į literatūros pasaulį;
- ✓ ugdyti vaiko kūrybiškumą, žadinti jautrumą aplinkos estetikai ir meno reiškiniams, skatinti atskleisti save meno priemonėmis.

IV SKYRIUS

UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo turinys: ikimokyklinio ugdymo programos turinys išdėstytas pagal ugdomas vaikų kompetencijas. Vaikų pasiekimai sujungti į atskirų kompetencijų - socialinės, sveikatos saugojimo, pažinimo, komunikavimo ir meninės - struktūrą. Ugdydami vaiką, siekiame, kad jis augtų pasitikintis savimi ir orus, sveikas, smalsus, bendraujantis ir kritiškai mąstantis, kūrybingas.

Programoje išskirtos trys ugdymo turinio sudedamosios dalys:

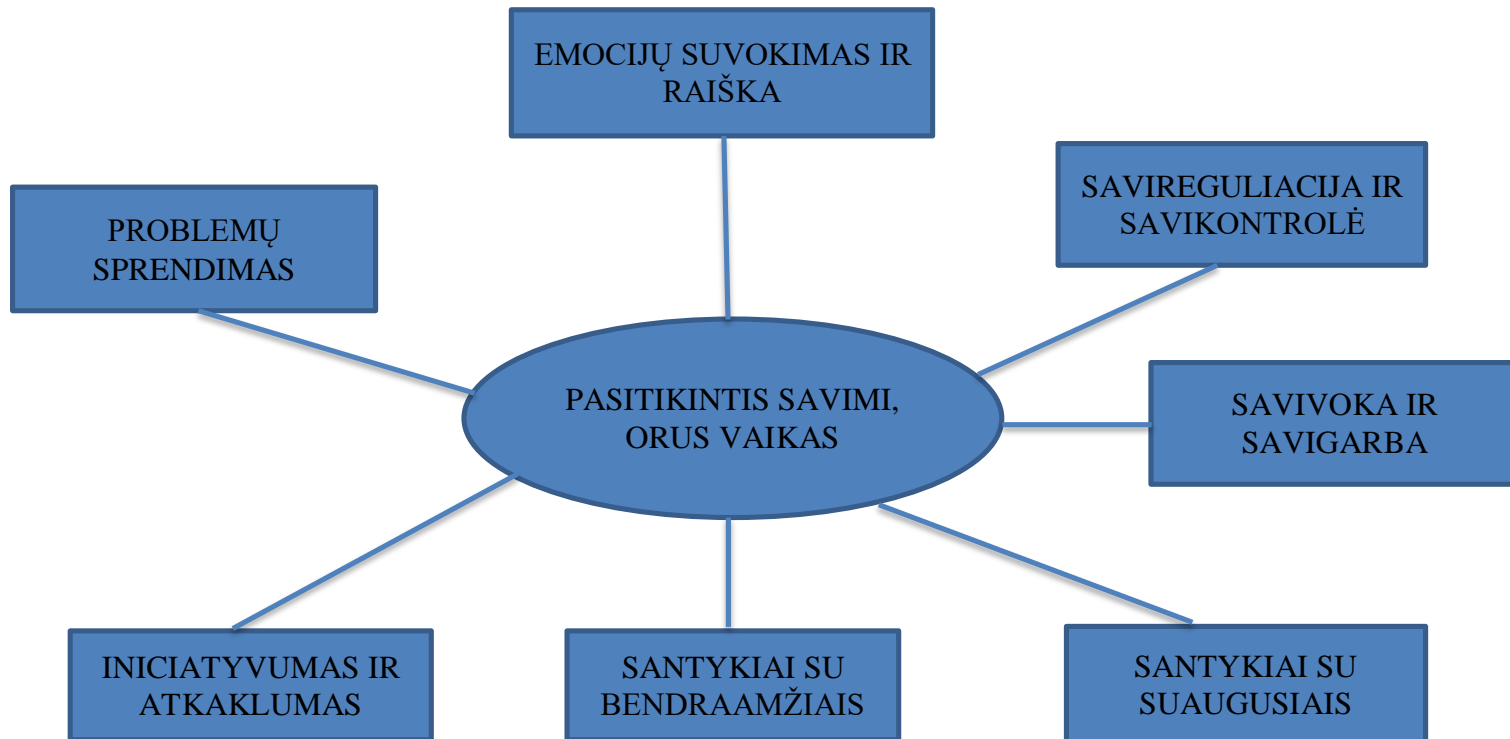
- Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas;
- 2-3 m. vaikų veiksenos;
- 3-5(6) m. vaikų veiksenos.

1. Skiltyje „Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas“ aprašyta pagrindinė tam tikros ugdymo(si) srities nuostata ir gebėjimas, remiantis „Ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimų aprašu“.

2. Skiltyje „Veiksenos“ numatyta, ką galėtų veikti 2–3 m. vaikas, kad įgytų siektinus gebėjimus, žinias, supratimą.

3. Skiltyje „Veiksenos“ numatyta, ką galėtų veikti 3–5(6) m. vaikas, kad įgytų siektinus gebėjimus, žinias, supratimą.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Savivoka ir savigarba		
Vertybinių nuostata, esminis gebėjimas	Vaikų veiksenos	
	2-3 metų vaikai	3-6 metų vaikai
<p><i>Save vertina teigiamai. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, pakankamai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nori būti pastebėtas ir įvertintas. • Parodo save darytose šeimos, vaikų grupės nuotraukose, pasako savo vardą. • Pradedą vartoti „aš“, „mano“, „man“. • Atpažįsta savo atsineštą žaislą ir jį parodo. • Atpažįsta savo rūbus. • Atpažįsta save veidrodyje, pavadina kelias kūno dalis. • Reiškia savo norus, pyksta, kai suaugusysis neleidžia to daryti. • Pradedą tapatinti save su to paties amžiaus ir lyties vaikais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pasako savo vardą. • Pasako, kad jis yra-berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių. • Didžiuojasi tuo ką turi ir ką gali daryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima. • Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. • Supranta ir paaiškina, ką jaučia nuskriaustas bendraamžis. • Darželyje pasakoja, ką veikė per išėgines dienas, o šeimos nariams- ką veikė darželyje. • Suvokia, kas yra draugystė ir draugai. • Jaučiasi esąs šeimos narys, vaikų grupės narys. Pasakoja apie savo šeimą. • Piešia savo šeimos medį. Vaidina šeimos narius, juos piešia. • Nupiešia save ir pakomentuoja, kaip atrodo, ką turi, ką veikia. Gali pasakyti savo tautybę, kad gyvena Lietuvoje, gieda himną, atpažįsta herbą, dailės darbeliuose vaizduoja Lietuvos vėliavą, gimto miesto kultūros simbolius: Kauno pilį, rotušę ir pan. • Kuria Lietuvos žemėlapi su auklėtoja. • Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai.
Savireguliacija ir savikontrolė		
Vertybinių nuostata, esminis gebėjimas	Vaikų veiksenos	
	2-3 metų vaikai	3-6 metų vaikai
<p><i>Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas. • Pavargęs migdosi apkabinęs savo mėgstamą minkštą žaislą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pasitiki artimais ir gerai pažįstamais žmonėmis. • Laikosi susitarimo taisyklių. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus. • Žaidžiant aikštelėje elgiasi saugiai: nesistumdo, nesipeša, mokosi palaukti.

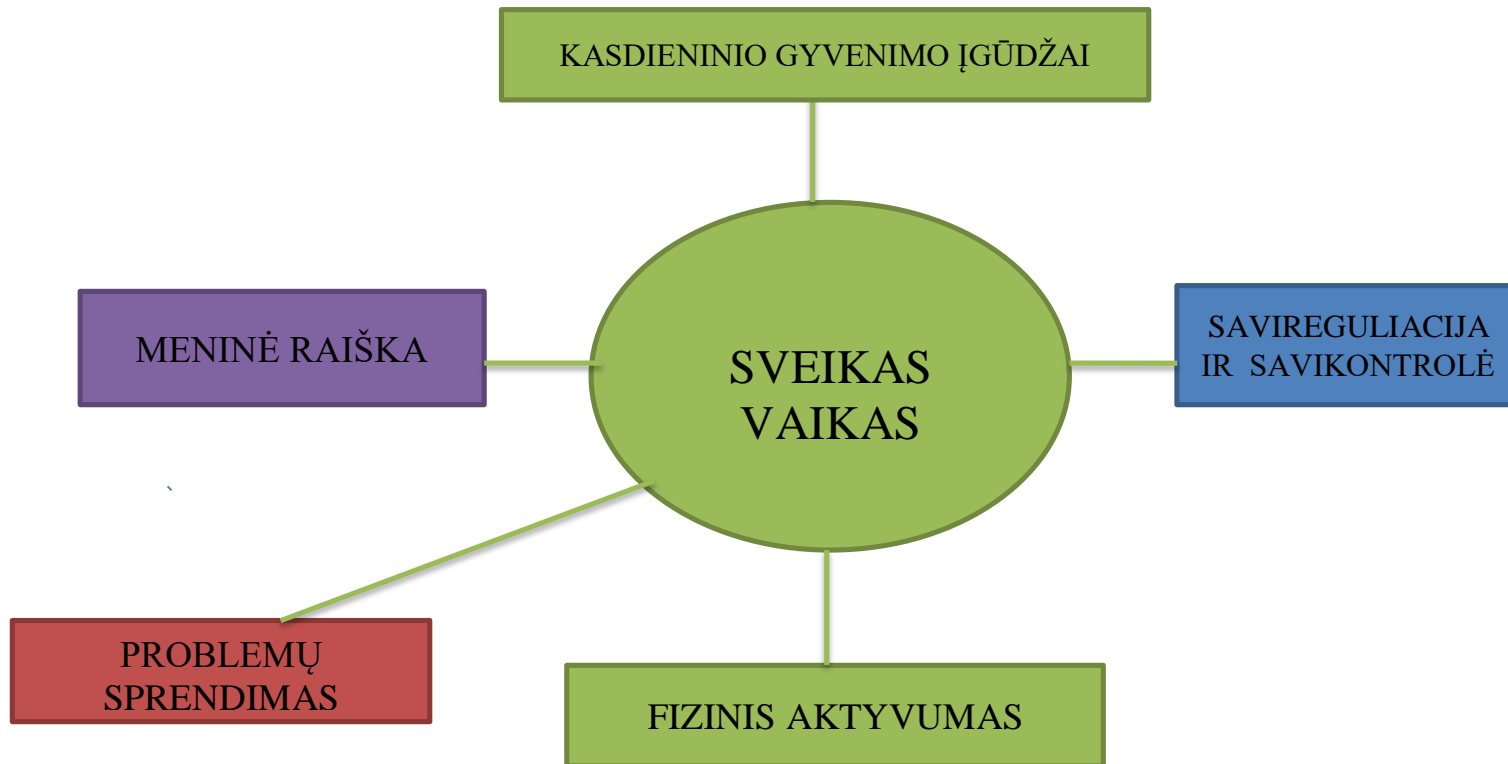

<p><i>bando kontroliuot savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pradeda valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. • Bando suvaldyti neigiamus jausmus: sulaikyti ašaras, sutramdyti pyktį-suspaužia lūpas, suraukia antakius, sugniaužia kumšteliu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Padeda draugui, kai jam reikia pagalbos (užrišti, užsisegti), atsitikus nelaimei. • Ieško išeičių, kai vaikas yra skriaudžiamas, pasako „ne“, jei kas provokuoja rizikingą elgesį, susilaiko nuo rizikingo elgesio. Stengiasi suvaldyti pyktį, įniršį. • Pats taiko įvairesnius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus (klauso pasakos, žaidžia prie šviesos stalo ir kt.)
Santykiai su suaugusiais		
<p>Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas</p>	Vaikų veiksenos	
	2-3 metų vaikai	3-6 metų vaikai
<p><i>Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.</i></p> <p><i>Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi. Žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lengviau atsiskiria nuo tėvų. • Domisi artimųjų ir suaugusiųjų darbu. • Žaidžia vaidmeninį žaidimą „Šeima“, statybinius žaidimus. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius intonacijas. • Kai auklėtojas yra šalia, vaikas ramiai stebi nepažįstamus žmones. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suvokia šeimos svarbą (saugumas, meilė, pagarba). Domisi šeimos rūpesčiais ir džiaugsmams. • Supranta sąvoką kaimynai, sprendžia geri ar blogi jie. • Lengvai atsiskiria nuo tėvų, globėjų. Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą grupės pedagogais. • Tyrinėja savo ir kitų žmonių panašumus ir skirtumus (išvaizda, jausmai, amžius, lytis, drabužiai). • Tvirtai žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo. Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei. • Geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauja su suaugusiais.

Santykiai su bendraamžiais		
Vertybinių nuostatų, esminių gebėjimų	Vaikų veiksenos	
	2-3 metų vaikai	3-6 metų vaikai
<p><i>Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.</i></p> <p><i>Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusio padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jaučia vis didesnę malonumą žaisdamas su bendraamžiais. Žaidžia greta. • Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku. • Geba pasirinkti, paragintas įsijungia į žaidimą, palaukia savo eilės. • Reiškia savo teises į savo daiktus, žaislus. • Simpatizuoja kuriam nors vaikui. • Dalyvauja grupės veikloje 5-10 min. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pasitiki savimi, bendraujant su kitais vaikais. Geba susipažinti, prisistatyti, pakalbinti. Jaučiasi grupės nariu, atsakingu už bendros veiklos sėkmę. • Suvokia, kas yra draugystė ir draugai. Turi draugą ar kelis nuolatinius žaidimų partnerius. Palaiko ilgalaikę draugystę su vienu vaiku. • Tvirtai laikosi nuomonės, kuria taisyklės ir jų laikosi. Taikiai diskutuoja, tariasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. • Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl.
Problemų sprendimas		
Vertybinių nuostatų, esminių gebėjimų	Vaikų veiksenos	
	2-3 metų vaikai	3-6 metų vaikai
<p><i>Nusiteikęs ieškoti išeikių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.</i></p> <p><i>Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, bando ją atlikti pats. Stebi savo veiksmų pasekmes. • Nepavykus įveikti veiklos ar kliūties, prašo pagalbos suaugusio. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ieško išeikių, kai nesutampa poreikiai ir interesai žaidžiant. • Numatydamas pasekmes, į žaidimą nepriima vaiko, kuris dažnai sugriauna kitų statinius arba elgiasi ne pagal taisykles. • Pasako kelis būdus, kaip galima elgtis, kai niekas su tavimi nedraugauja. • Tariasi su kitais vaikais dėl galimo sprendimo. • Susipykęs su draugu, po kurio laiko bando išspręsti nesutarimą-pasiūlo savo atsineštą žaislą, pakviečia žaisti.

<p><i>sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinedamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti sprendimų pasekmes.</i></p>		
Iniciatyvumas ir atkaklumas		
<p>Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas</p>	Vaikų veiksenos	
	2-3 metų vaikai	3-6 metų vaikai
<p><i>Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.</i></p> <p><i>Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam išitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų. • Sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. • Išbando suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. • Reiškia savo norus, sako „ne“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rodo iniciatyvą vadovauti sugalvotam žaidimui ir buria kitus vaikus. Žaidžia žaidimą „Namai“. • Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. • Susidomėjęs ilgesniam laikui išitraukia į suaugusiojo jam pasiūlytą veiklą. • Siūlo vaikams ir suaugusiam išitraukti į jo paties sugalvotą veiklą. • Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje. Nepasisėkus kreipiasi į bendraamžius.
Emocijų suvokimas ir raiška		
<p>Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas</p>	Vaikų veiksenos	
	2-3 metų vaikai	3-6 metų vaikai
<p><i>Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</i></p> <p><i>Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus,</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta kitų vaikų ir suaugusių emocijas ir jausmus. Pasako: „Linksmas ar liūdnas“, „Piktas ar geras“. • Paženklina savo nuotaiką, parinkdamas paveikslėlį, kuriame vaizduojamas linksmas, 	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias priežastis. Nuotaikų veideliais pažymi savo nuotaiką. • Iš veido mimikos, balso kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas, pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir stengiasi jam padėti. Pakviečia draugą žaisti kartu, jei šitas atrodo draugiškai nusiteikęs.

<p><i>jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).</i></p>	<p>rimtas ar liūdnas veidelis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skirtingai reaguoja į reiškiamas emocijas: pasitraukia, jei kitas piktas, glosto, jei kitas verkia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žino keletą išeičių, ką galima daryti, kai kas nors erzina, atima žaislus, suduoda.
---	--	---

2. SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai		
Vertybinių nuostatų, esminių gebėjimų	Vaikų veiksenos	
	2-3 metų vaikai	3-6 metų vaikai
<p><i>Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.</i></p> <p><i>Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai valgo ir geria. • Pradeda naudoti stalo įrankius. • Pats nueina į tualetą, suaugusio padedamas susitvarko. • Suaugusio padedamas nusirengia ir apsirengia. Skiria drabužius, juos pavadina. • Bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. • Atsisėda ant kėdutės. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo tvarkingai, neskubant, gerai sukramto maistą, teisingai naudojami įrankiais. • Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki. • Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą-kurio vartojimą reikėtų riboti. • Po valgio skalauja burną šiltu, drungnu vandeniu. • Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą. • Stengiasi taisyklingai sėdėti, vaikščioti, stovėti. • Tvarkingai naudojami tualetu ir po jo moka susitvarkyti. • Plaunasi rankas kiekvieną kartą po tualetu, prieš valgį. • Naudojami tik savo rankšluosčiu, šukomis, higienos reikmenimis, nesikeičia su draugais. • Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus, užsiriša batraiščius, valo kojas grįžus iš lauko, pasidžiauna šlapią avalynę. • Asmeninėje spintelėje tvarkingai pasikabina, susideda drabužius, esant reikalui juos pasidžiauna. • Savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. • Savarankiškai ar priminusi laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių. • Saugiai naudojami veiklai skirtais aštriais įrankiais. • Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus.

Fizinis aktyvumas		
Vertybinių nuostatų, esminių gebėjimų	Vaikų veiksenos	
	2-3 metų vaikai	3-6 metų vaikai
<p><i>Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</i></p> <p><i>Eina, bėga, šliaužia, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tiksliai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bėga į priekį, šokinėja vietoje ant abiejų kojų, pastovi ant vienos kojos, stovi ir vaikšto ant pirštų galų. • Rideną, spiria, pagauna kamuolį. • Lipa aukštyn ir žemyn laipteliais keisdamas kojas. • Nušoka nuo pirmo laiptelio. • Peršoka per 15 cm. kliūtį. • Rideną kamuolį abiem arba viena ranka. • Meta kamuolį per galvą. • Spiria kamuolį. • Susikibę rankom eina rateliu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atlieka judesius kaire, dešine ranka. • Atlieka judesius kaire, dešine koja. • Derina kojų, rankų judesius. • Atlieka rankų, kojų judesius iš įvairių padėčių su įvairiais įrankiais. • Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu. • Ištvėringas, bėga ilgesnius atstumus. • Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, bėga suoleliu, įkalnėn, nuokalnėn. • Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į toli, į aukštį. • Važiuoja dviračiu plačiu ir siauru takeliu, ratu. • Šliaužia suoliuku. • Rankos ir pirštų judesius atlieka vikriai, greičiau, tiksliau, kruopščiau. • Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles. Kerpa įvairias formas taisyklingai naudodamasis žirkklėmis. • Su kamuoliu atlieka sportinių žaidimų elementus. Žaidžia komandinius žaidimus.
Savireguliacija ir savikontrolė		
Vertybinių nuostatų, esminių gebėjimų	Vaikų veiksenos	
	2-3 metų vaikai	3-6 metų vaikai
<p><i>Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.</i></p> <p><i>Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rodo pasitenkinimą kasdienine tvarka bei ritualais. • Bando laikytis suaugusio prašymų ir susitarimų. • Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus (rėkia, neduoda 	<ul style="list-style-type: none"> • Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio, jį provokuojančiose situacijose. Stengiasi suvaldyti pyktį, įniršį. • Laikosi susitarimo taisyklių. Žaisdamas laikosi žaidimo taisyklių.

<i>bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.</i>	žaislo, pasako suaugusiam)	
Problemų sprendimas		
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	Vaikų veiksenos	
	2-3 metų vaikai	3-6 metų vaikai
<p><i>Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.</i></p> <p><i>Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti sprendimų pasekmes.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūties, prašo pagalbos arba meta veiklą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė. Nenori priimti vaiko, kuris elgiasi ne pagal žaidimo taisykles. • Nepasisekus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities, arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos.

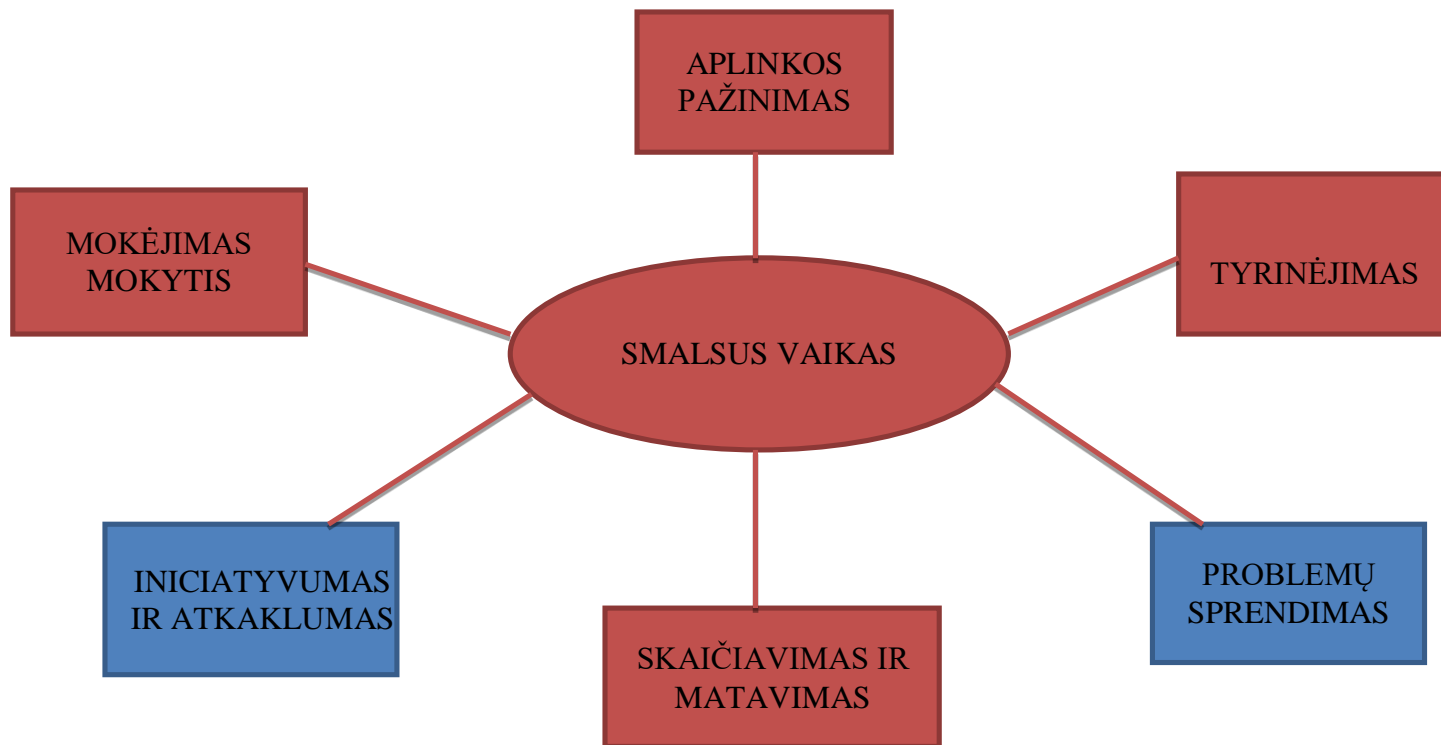

3. KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Sakytinė kalba		
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	Vaikų veiksenos	
	2-3 m. vaikai	3-6 m. vaikai
<p><i>Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.</i></p> <p><i>Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreišdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.</i></p>	<p>Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi trumpų pasakojimų, pasakų. Aiškinasi nesuprastą žodį. • Išreiškia savo norus, pageidavimus. • Išklauso, supranta ir reaguoja į prašymus, patarimus. <p>Kalbėjimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atsakinėja į suaugusiojo klausimus, aktyviai dalyvauja pokalbiuose. • Kalba 3-4 žodžių sakiniais ir klausinėja apie save, savo norus, žodžius derina pagal giminę, skaičių, linksnį. • Sako „ačiū“, „prašau“. • Išreiškia savo norus, pageidavimus. • Supranta klausimus: kas, kur, neiginius: ne, negalima. • Vartoja būdvardžius, prieveiksmius. • Padeda daiktus į, ant, šalia, po. • Domisi laidomis, animaciniais filmukais vaikams, kalba apie juos. • Pasako savo ir artimųjų vardus, žmonių ir gyvūnų kūno dalių pavadinimus, dažniausiai vartojamų buities daiktų, transporto priemonių pavadinimus. • Deklamuoja eilėraštukus, užbaigia žinomas pasakas. 	<p>Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Išklauso šalia esančius asmenis-suaugusiuosius ir vaikus, stengiasi juos suprasti. • Klausosi sekamų pasakų, sakmių, padavimų, mįslių, pajuokavimų bendrine kalba ir tarme. Mėgdžioja pasakos personažų kalbėjimą, rodo įvairias grimasas. • Supranta knygelės, pasakojimo, įvykių eigą. Supranta pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltinę žodžių prasmę. • Supranta artimiausioje aplinkoje vartojamus kitos kalbos žodžius. <p>Kalbėjimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalba laisvai, natūraliai, gyvai, nesivaržant, be įtampos. Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas ir kt. • Pasakoja, ką veikia, ką piešia, ką žaidžia ir kt. • Kalbasi su grupės draugais, pedagogais. Pasakoja patirtus įspūdžius, nutikimus. • Garsiai svarsto savo planuojamos veiklos eigą, praneša apie tai draugui, visai grupei. • Bando apibūdinti jam patikusius daiktus, reiškinius, techniką, įvardydamas įvairias detales, vartodamas naujai išgirstus sudėtingesnės sandaros žodžius. Komentuoja meno kūrinius. • Deklamuoja trumpus eilėraščius. Padedant auklėtojui atpasakoja pasakėles, apsakymus, seka girdėtas ar savo sukurtas pasakas. • Kalba taisyklingais sudėtingais sakiniais, vartoja pagrindines kalbos dalis. • Įsiklauso ir išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus. Žaidžia žodžiais ir kuria panašius žodžius, ieško panašiai skambančių, besirimuojančių žodžių. • Kuria skaičiuotes, eilėraščius, garsų pamėgdžiojimus, greitakalbes, žaidimus.

		<ul style="list-style-type: none"> • Bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis.
Rašytinė kalba		
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	Vaikų veiksenos	
	2-3 m. vaikai	3-6 m. vaikai
<p><i>Domisi rašytiniais ženklais, simboliiais, skaitomu tekstu.</i></p> <p><i>Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.</i></p>	<p style="text-align: center;">Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Varto knygeles, prašo paskaityti. • Apibūdina jam žinomus daiktus, veiksmus, parodo juos paveikslėlyje. • Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius. <p style="text-align: center;">Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įvairiomis rašymo priemonėmis kraigalioja vertikalias ir horizontalias linijas. 	<p style="text-align: center;">Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais. Sugalvoja knygelėms, paveikslams pavadinimus. „Skaity“ vienas kitam knygeles. • Žino keliolika abėcėlės raidžių. Supranta, kad garsas siejamas su raide, o raidės sudaro žodį. Atpažįsta parašytą vardą. • Pradeda skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Pažįsta parašytą žodį kaip atskirą raidžių junginį. • Pažįsta elementarius grupėje simbolius (miegamasis, tualetas, rūbinė). • Perskaito užrašus, kuriuos mato gatvėse, pavyzdžiui, parduotuvių, kirpyklų, kavinių pavadinimus. <p style="text-align: center;">Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartu su auklėtoja kuria pasakojimus ir juos užrašo. Knygelių „leidimas“. • Štampuoja savo vardą. • Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius. • Dėlioja su užrašytomis raidėmis paveikslėlius. • Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus. • Įvairiais simboliiais bando perteikti informaciją. • Kompiuteriu rašo raides, žodžius.

Savireguliacija ir savikontrolė		
Vertybinių nuostatų, esminių gebėjimų	Vaikų veiksenos	
	2-3 m. vaikai	3-6 m. vaikai
<p><i>Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.</i></p> <p><i>Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsivardinęs geba nusiraminti.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Žaisdamas kalba su savimi, nes kalba padeda sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį. Komentuoja, ką darys, stabdo, liepia. 	<ul style="list-style-type: none"> Supykęs ant draugo, nueina į bibliotekėlę ir varto spalvingas knygeles. Šviesos kampelyje, ant šviesos stalo dėlioja raides, pasakų personažus.
Meninė raiška		
Vertybinių nuostatų, esminių gebėjimų	Vaikų veiksenos	
	2-3 m. vaikai	3-6 m. vaikai
<p><i>Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.</i></p> <p><i>Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.</i></p>	<p>Muzika, šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> Dainuoja 2-4 garsų daineles: „Pupa“, „Atvažiavo meška“ ir kt. Žaidžia muzikinius žaidimus „Kiškis piškis“, „Atvažiavo meška“, „A-ta-ta“, „Du gaideliai“, jų tekstą imituoja judesiais. Dainuoja savitus žodžius. <p>Žaidimai, vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> Žaisdamas su daiktu ar žaislu, įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. Mėgdžioja šeimos narių kalbą. <p>Vizualinė raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. 	<p>Muzika, šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> Suploja savo, draugo vardą. Balsu kuria melodijas trumpam tekstui (pasakos be galo „Buvo senis ir senutė“, „Į aukštą kalną aš lipu“), paveikslui įvairiems metų laikams. Vietoj kalbos vietomis dainuoja (kaip operetėje), kuria muzikinius dialogus. <p>Vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes. <p>Vizualinė raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> Detalesniais, įtaigiais darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius. Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, žodžiais).

4. PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Aplinkos pažinimas		
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	Vaikų veiksenos	
	2-3 m. vaikai	3-6 m. vaikai
<p><i>Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors naujo.</i></p> <p><i>Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais. • Skiria atskirus gamtos reiškinius. Pasako, kai šalta, ar šilta. • Pažįsta smėlio savybes: sausas, birus. • Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. Džiaugiasi pamatęs savo pažįstamą aplinką. Darželyje stebi, kaip dirba auklėtojos padėjėja, virėja ir kt. • Pasako savo ir savo šeimos narių vardus. Vardija šeimos narius, parodo ir pasako, kiek turi metų. Pavadina savo kūno dalis. • Padeda prižiūrėti augalus, domisi jais. Pasako jų pavadinimą, spalvą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi ir prižiūri grupėje esančius augalus, daržoves. Žino jų pavadinimus. Pastebi aiškiai matomus skirtumus tarp gyvūnų ir augalų. • Skiria naminius ir laukinius gyvūnus. Pasako, kur gyvena laukiniai ir naminiai gyvūnai (tvartas, miškas, zoologijos sodas, vanduo). • Žino gyvūnų duodamą naudą žmogui ir augalų naudojimą maistui. Ruošia vaisių ir daržovių salotas. • Pasako tėvų profesijas, įvardija savo giminaičius, žino savo namų adresą. • Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką (prietaisai, transportas, įrenginiai). • Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė. • Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Parodo žemėlapyje Lietuvą, Vilnių, Kauną. Pažįsta ir įvardija Lietuvos simboliką: trispalvė, himnas, herbas. Moka darželio himną ir jį gieda. • Supranta, kas yra gimtinė. Jaučia prierašumą prie artimiausios gamtinės aplinkos, dalyvauja ją prižiūrint ir puošiant. Pažįsta ir įvardija gyvenamosios vietovės objektus (upę, kalvą, mišką ir kt.), gyvūnus ir augalus. • Suvokia, kad lietuviai gyvena Lietuvoje, kad čia taip pat gyvena kitų tautybių žmonės. • Pasakoja apie tradicines šventes. • Formuojasi supratimas apie vandenį, jo reikšmę gyvybei. Supranta, kad yra įvairių vandens telkinių: Lietuvos upės, ežerai, Baltijos jūra. • Mokosi rūšiuoti atliekas, žino šiukšlių konteinerių spalvas, skiria į kurį metamos. • Pradeda suprasti Žemės, saulės, mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. Ieško informacijos apie juos knygose, internete.

Skaičiavimas ir matavimas		
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	Vaikų veiksenos	
	2-3 m. vaikai	3-6 m. vaikai
<p><i>Nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas ir matuodamas.</i></p> <p><i>Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas.</i></p> <p><i>Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.</i></p>	<p style="text-align: center;">Skaičiavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skiria žodžius: mažai ir daug. Duoda kitiems po vieną žaislą. Pasako kiek turi metukų. • Žaislus, daiktus sudėlioja, surikiuoja į eilę. Nudažo juostelę kaitaliodamas dvi spalvas. • Veria karoliukus. <p style="text-align: center;">Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grupuoja daiktus pagal dydį, formą, spalvą. Kaladėlių krūvelėje randa tos pačios spalvos, formos ar dydžio detalę. • Parodo, kurie du iš 4-5 paveikslėlių yra tokie patys. Dviejuose paveikslėliuose randa 3-4 slypinčius skirtumus. • Suranda reikiamą dėlionės detalę. • Stato bokštą iš skirtingo dydžio kaladėlių: sugriuvus, daro bokšto pagrindą iš daugiau kaladėlių. • Lygina daiktus pagal požymius: kietas-minkštas, švelnus-šiurkštus, dideli-mažas, ilgas-trumpas, sunkus-lengvas, storas-plonas, toks pat, ne toks, kitoks, vienodi- skirtingi ir kt. 	<p style="text-align: center;">Skaičiavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Susieja daiktų kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. • Skaičiuoja iki 10. Supranta 0 sąvoką. Pažįsta skaitmenis iki 10. Abiejų rankų pirštais parodo, koks skaičius yra užrašytas. • Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį. Suvokia, kad kiekis nepriklauso nuo skaičiavimo krypties. Skaičiuoja daiktus iš kairės į dešinę ir atvirkščiai. • Vartoja kelintinius skaitvardžius: pirmas, antras ir t. t. • Supranta ir vartoja žodžius: daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis. • Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių formų, spalvų sekas su 2-3 pasikartojančiais elementais. <p style="text-align: center;">Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą. Regėjimo ir lytėjimo pojūčiais skiria figūras bei jas pavadina: apskritos, kvadratinės, trikampės, stačiakampės, kubas, rutulys. • Veikdamas su daiktais, atkreipia dėmesį į jų formą: pilnaviduriai, tuščiaviduriai, kampuoti, nekampuoti, rieda, nerieda. • Grupuoja figūras pagal formą, spalvas, panašaus, skirtingo dydžio. Dėlioja figūras didėjimo ir mažėjimo tvarka. • Naudoja žinomas formas tapant, aplikuojuant, piešiant ir t. t. • Randa pažįstamų formų daiktus aplinkoje. • Žaisdamas didaktinius žaidimus, naudoja įvairių formų figūras, statybines detales. • Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami vienu ar keliais

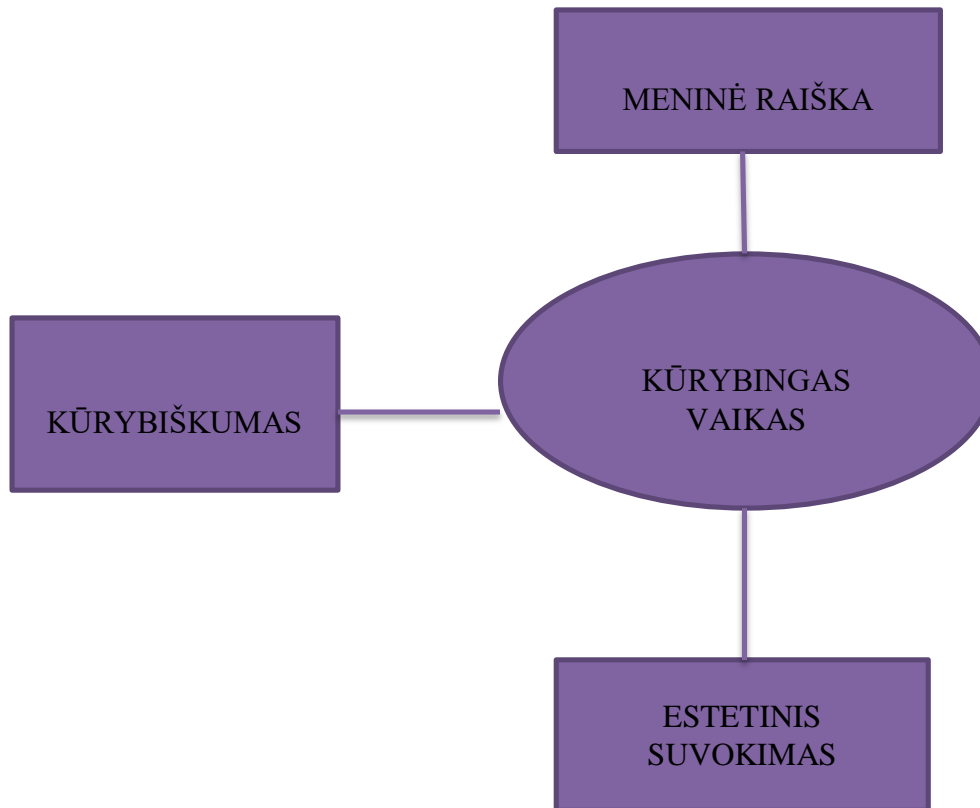
		<p>sąlyginiais matais (savo pėda, sprindžiu, trečiu daiktu).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suvokia dydžio pastovumą: į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti ta patį skystų ar birių medžiagų (vandens, smėlio ir kt.) kiekį. • Suvokia ilgio pastovumą: virvutės ilgis nesikeičia užmezgus mazgą, sulenkus ją per pusę, suraičius, vamzdelio ilgis nesikeičia sulenkus jį. • Lygina labai skirtingus ir vienodus daiktus: pagal ilgį, aukštį, svorį, plotį, storį, uždedant vieną ant kito, pridėdant vieną prie kito. • Vartoja dydį apibūdinančias sąvokas: ilgas, trumpas, toks pat, kitoks ir kt. • Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų ar vienas kito atžvilgiu: aukščiau- žemiau, virš-po, šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas kito, už, tarp, viduryje, išorėje ir kt. • Skiria kairę ir dešinę kūno puses. Parodo ir pavadina kryptis: pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn. • Orientuojasi popieriaus lapo paviršiuje: viršus, apačia, kairė, dešinė. • Turi subjektyvų laiko tėkmės pojūtį. Suvokia ir skiria paros dalis, jas pavadina. • Žino savaitės trukmę, jos dienų seką. Apibūdina metų laikus pagal pokyčius gamtoje, atliekamus darbus. • Pasako, ką galima nuveikti per minutę, 10 minučių, dieną, savaitę, metus. • Supranta, kad laikas matuojamas. Laikrodžio pažinimo pradmenys.
--	--	---

Tyrinėjimas		
Vertybinių nuostata, esminis gebėjimas	Vaikų veiksenos	
	2-3 m. vaikai	3-6 m. vaikai
<p><i>Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</i></p> <p><i>Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Skaičiuoja, dėlioja tam tikra tvarka daiktus, bando padėti į vietą. Savaip tvarko žaislus. • Plastilino gabalą padalina į dvi puses ir vėl sulipdo į vieną gabalą. • Vandeni išpilsto į mažus buteliukus ir vėl supila į didelį indą. • Grupuoja daiktus pagal spalvas, rūšiuoja, skirsto, dėlioja daiktus pagal požymius: kietas-minkštas, švelnus-šiurkštus ir t.t. • Dėlioja dėlionės, kaišo kaištukus lentoje. • Skiria priešingus veiksmus: nusirengti-apsirengti, atsegti-užsegti. • Kiša ranką į rankovę, koją į batą. • Tyrinėja viską aplinkui: žaidžia su vandeniu: semia, pila, sijoja, grėbsto. • Lauke, pasivaikščiojimų metu stebi orą, gamtos reiškinius, paukščius, vabzdžius, medžius, gyvūnus, gėles, transportą. Patalpoje stebi, kaip dirba auklėtojos padėjėja, virėja ir kt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi aplinka. Mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai. • Atlieka nesudėtingus bandymus (stebi, kaip tirpsta sniegas, ledas, dega žvakė, plaukia ar skęsta įvairūs daiktai, magnetas traukia metalinius daiktus). • Tyrinėja, bando vandens reikšmę gyvybei. • Stebi klimato reiškinius įvairiais metų laikais. Stebi vaivorykštę, ją piešia, tyrinėja spalvas. • Su suaugusiais ar kitais vaikais aptaria nesudėtingus stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultata, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose, išradingai, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus ir kitus darbus. • Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. • Stebėdamas fotografijas aiškinasi, kuo yra panašus į savo artimuosius, kuo skiriasi nuo jų. • Stebėdamas aplinką, atpažįsta akivaizdžius daiktų, gyvūnų, augalų grupių panašumus ir skirtumus, juos aptaria. • Į iškilius klausimus, ieško atsakymų knygose, klausia suaugusiųjų.
Mokėjimas mokytis		
Vertybinių nuostata, esminis gebėjimas	Vaikų veiksenos	
	2-3 m. vaikai	3-6 m. vaikai
<p><i>Noriai mokosi, džiaugiasi tuo , ką išmoko.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato. • Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, 	<ul style="list-style-type: none"> • Kalba apie tai, ką norėtų išmokti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks. • Laiko save tikru mokiniu, atradėju.

<p><i>Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, spręsdamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.</i></p>	<p>atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Džiaugiasi tuo, ko išmoko. • Žaidžia siužetinius žaidimus ir kviečia aplinkinius pažaisti kartu: parduotuvę, lignoninę, šeimą. • Mėgdžioja suaugusiųjų kalbą, veiksmus, sugalvoja naujų veikėjų ir veiksmų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Drąsiai ieško atsakymų į klausimus. Rodo iniciatyvą iškeldamas ir spręsdamas problemas. • Randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose: enciklopedijose, žinyuose ir t.t. • Pasako, ką jau išmoko, ko dar mokosi, paaškina, kai mokėsi, kaip mokysis toliau. • Žaidžia įvairius stalo ir kompiuterinius žaidimus, klausosi skaitomų knygų, suranda klausimus į iškilusius klausimus. • Konstruoja pagal brėžinius.
Iniciatyvumas ir atkaklumas		
<p>Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas</p>	Vaikų veiksenos	
	2-3 m. vaikai	3-6 m. vaikai
<p><i>Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.</i></p> <p><i>Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia, ką nors veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. • Išbando pedagogo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į pedagogo pasiūlytą veiklą. Pats sugalvoja veiklą ir siūlo vaikams, pedagogui įsitraukti į ją. • Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje. Konstruoja įvairius daiktus, nepasisėkus, kreipiasi pagalbos į draugą.

5. MENINĒ RAIŠKA

Meninė raiška		
Vertybinių nuostata, esminis gebėjimas	Vaikų veiksenos	
	2-3 m. vaikai	3-6 m. vaikai
<p><i>Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.</i></p> <p><i>Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.</i></p>	<p style="text-align: center;">Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi vaikiškų dainelių, trumpų instrumentinių kūrinėlių. Ploja, trepsi, šypsosi ir kt. • Dainuoja trumpas, nesudėtingas 2-4 garsų daineles pvz., lietuvių liaudies dainas „Dvi vištytės“, „Tupi katins ant tvoros“, „Pupa“ ir kt. Kartu su pedagogu jas imituoja rankų, kūno judesiais(rodo saulutę, lietų, ploja, trepsi ir kt.). • Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, eina ratelius, jų tekstą imituoja rankų, kūno judesiais(pvz., lietuvių liaudies rateliai „Katinėlis“, „Grybs, grybs, baravyks“, „Raina katytė“ ir kt.). • Apžiūri instrumentus, kuriais groja, klausosi jų skambėjimo, tyrinėja garsus, muša nesudėtingos struktūros ritmą (pvz., „ta-ta“). Pritaria suaugusiojo grojimui vaikiškais ritminiais muzikos instrumentais (barškučiais, pagaliukais, būgneliais). • <p style="text-align: center;">Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžioja žaidimų, gyvūnų, augalų judesius: šliaužia vaizduodamas gyvatę, ropoja perteikdamas šuniuką, katytę ar kitą keturkojį. Šokinėja ant dviejų kojų kaip kiškis, mojuoja rankomis kaip paukštis ar drugelis sparnais. Stovi ant vienos kojos kaip gandrai, vaikšto 	<p style="text-align: center;">Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi įvairių stilių muzikos kūrinių. Tyrinėja, kuo jie skiriasi, ar panašūs nuotaikos, tempo, dinamikos atžvilgiu. • Muzikos kūrinyje atpažįsta ir skiria kai kuriuos instrumentus (smuiką, kankles, gitarą, būgną ir kt.). • Muzikos kūrinyje atpažįsta ir pasako, kas atlieka-solistas, choras ir kt. • Tyrinėja tylos bei triukšmo panašumus ir skirtumus. • Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos vienbalses dainas (V. Juozapaičio „Lietučio pasaka“, l.l. daina „Siuntė senis ožką“ ir kt.). • Dainuoja trumpas liaudies daineles kanonu („Saulele motule“, „Tu saulele, vakaran“, „Išbėgs pelė iš miško“ ir kt.). Klausosi savo ir draugų dainavimo. • Tiksliai intonuoja diapozone „re-do“, ištesia fermatas, paskutinį dainos garsą, aiškiai pradeda dainą po įžangos. • Mėgina dainuoti mormorando, legato, staccato. • Tyrinėja gamtos „ritminių instrumentų“ (akmenėliai, kaštonai) ritmo išgavimo būdus. • Panaudojant kūno dalis išgauna ritmą (mirksi, kilnoja pečius, linksi galva), ritminius garsus (trepsėjimą, spragsėjimą). • Vaikiškais muzikos instrumentais groja 2–3 garsų melodijas, lietuvių liaudies dainas („Du ožiukai“, „Tu saulutė, vakaran“, „Virė, virė košė“ ir kt.). Pritaria suaugusiojo grojimui (lietuvių liaudies melodija, harmonizuota V. Žilias, „Žvejų polka“, J. Gaižausko „Mažasis valsas“ ir kt.). • Grodamas solo ir orkestre, stebi dirigentą, seka muzikos tempą, dinamiką, laiku įstoja ir baigia groti. • Balsu, muzikos instrumentu kuria melodijas trumpam tekstui.

	<p>pasistiebes, pritūpęs pašoka į aukštį kaip varlė. Mojuoja rankomis kaip medžio šakos.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Šoka spontaniškai kurdamas dviejų-trijų natūralių judesių (eina, pritūpia, pasisuka ir kt.) seką. <p style="text-align: center;">Žaidimai ir vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Vaizduoja, kaip mama, tėtis, vaikas važiuoja automobiliu, išlipa, ieško gedimo, remontuoja. Skambindamas menamu telefonu, praneša, kada grįš, nuramina. Vystydamas lėlę, pasakoja, ką daro. • Muzikiniuose rateliuose vaizduoja judesiais, veiksmais, kaip žydi aguonėlė, apibėgdamas apie tupintį draugą, pavaizduoja, kad tai ropė. • Žiūri stalo, lėlių teatro vaidinimus, įsijungia į veiksmą (kartu su veikėjais ploja, trepsi, pamėgdžioja paukštelį ir gyvūnėlių garsus.) <p style="text-align: center;">Vizualinė raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spontaniškai reiškia emocijas, išpūdžius dailės priemonėmis ir medžiagomis. • Piešia spalvotais pieštukais, kreidelėmis, vaškinukais, gvašu. Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Bando ką nors pavaizduoti (mamą, mašiną). • Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, tyrinėja įvairius veikimo jomis būdus. Volioja, minko, spaudžia molį, plastiliną. • Piešdamas, spauduodamas, tapydamas, lipdydamas, konstruodamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuria muzikinius dialogus. • Improvizuoja daineles, šokio judesius. <p style="text-align: center;">Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai sudaro ratuką, eina susikabinę rankomis ir laisvai sukasi į abi puses po vieną ar poromis. Šoka ratelius, pvz. „Grybs, grybs baravyks“, „Tupi šarka“, „Skrido žvirblis“ ir kt. • Sujungia judesius atliekamus įvairiame erdvės lygyje, įvairiu tempu, panaudojant įvairius judesius. • Perteikia šokio nuotaiką pvz. greitai sukasi pašokdamas aukštyn ir pakeldamas rankas į viršų, taip perteikdamas džiugesį arba lėtai svyruoja, nuleidęs rankas, pasilenkęs žemyn perteikdamas liūdesį. • Judesius derina prie muzikos, keičia atlikimo greitį, atsižvelgdamas į muzikos tempą, nuotaiką. <p style="text-align: center;">Vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaidina trumpas improvizacijas pagal literatūrinius, muzikinius, pačių vaikų išgalvotus siužetus („Katinėlis ir gaidelis“, „Ropė“). • Pasiskirsto vaidmenimis, žaidžia, interpretuoja, kuria, fantazuoja drauge su kitu vaiku. • Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius. • Palaiko bendravimą su žiūrovais. • Laisvai, pagal situaciją reiškia veikėjo norus, emocijas, nuosekliai atlieka veiksmus. • Gamina stalo teatrui lėles, figūrėles ir vaidina su jomis. <p style="text-align: center;">Vizualinė raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> • Su pieštukais, flomasteriais, kreida ant įvairaus popieriaus lapo veda linijas, linijų kreives, ornamentus. • Geba išvedžioti žmogaus ar žvėrelio siluetą, jų veido simbolius bei kitas detales. • Lipdo iš įvairių medžiagų: molio, plastilino, minkant, ištempiant ar suspaudžiant. • Konstruoja iš medinių, plastmasinių medžiagų įvairius dirbinius. • Mėgina pinti lėlėms kasas, rišti mazgelius iš virvučių. • Iš įvairaus storumo, spalvų popieriaus lanksto, klįjuoja
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Plėšo popierių, klijuoja. 	<p>plokščias ir pusiau plokščias formas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Piešia ir po to kerpa įvairias geometrines formas, klijuoja jas. • Detalesniais, įtaigiais dailės kūriniais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius. Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais ir kt.) • Kuria bendrus dailės darbus. • Tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. • Kuria erdvines, mobilias kompozicijas. • Kuria ant šviesos stalo dėliodamas peršviečiamus ir neperšviečiamus daiktus, figūrėles.
Estetinis suvokimas		
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	Vaikų veiksenos	
	2-3 m. vaikai	3-6 m. vaikai
<p><i>Domisi, gėrisi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.</i></p> <p><i>Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia ir suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius. Šypsosi, mojuoja kojomis į muzikos taktą, kartais susiraukia, nuleidžia galvą, atsistoja ir vaikšto. • Žiūrėdamas į linijų raizginius ir spalvines dėmes sako, kad čia mamytė žiūri. • Džiaugiasi jau girdėtu instrumentinės muzikos įrašu, daina, bando kartu dainuoti. • Linksmų vaidinimo epizodų metu juokiasi. • Grožisi savo puošniais drabužiais. • Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Emociškai išgyvena meno kūrinius. Klausydamas valso, linguoja į šonus, pasakoja apie šokį. • Vaidindamas emociškai, išraiškingai pakartoja frazes ir intonacijas. • Liūdi ir užjaučia herojų, nori jam padėti. • Gana ilgai sutelkia dėmesį ir seka jį sudominusį vaidinimą ar filmuką. • Gėrisi ir grožisi savo menine kūryba, pasako, kas pasisekė, užrašo savo vardą, rodo kitiems. • Gėrisi ir grožisi kitų atliktais darbais. • Noriai ir su džiaugsmu stengiasi viską atlikti kuo gražiau. • Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius ir pasako, kas jam gražu. • Saugo ir puoselėja gamtos grožį, noriai tvarko, puošia grupės aplinką. • Palankiai vertina bendraamžių elgesį, džiaugiasi pats gavęs pagyrimų. • Mėgdžioja gražaus elgesio pavyzdžius. • Kritiškai savo ir kitų išvaizdai, pastebi, kada kiti netvarkingai ar

		<p>nešvariai apsirengę, pagiria, sako komplimentus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grožisi ir išraiškingais žodžiais apibūdina labiausiai į akis krentančias gamtos, aplinkos daiktų ir reiškinių bei kasdieninio gyvenimo estetiškes ypatybes. • veikėjus, jų judesius, apibūdina šokio kostiumus. • Dailės kūrinio apibūdina spalvas, medžiagas, išraišką.
Kūrybiškumas		
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	Vaikų veiksenos	
	2-3 m. vaikai	3-6 m. vaikai
<p><i>Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.</i></p> <p><i>Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nuolat tyrinėja aplinką, veikia bandymų ir klaidų keliu, džiaugiasi naujais atradimais, pažindamas tai, ko iki tol nebuvo regėjęs, patyręs. • Domisi dar nematytais, naujais daiktais ir reiškiniais, aptinka naujas neįprastas daiktų savybes. • Gamtoje nori išbandyti tai, ko nepatyrėtaškytis baloje, voliotis sniege. • Dėlioja kaladėles, lego, sukurdamas iš jų naujus objektus. • Atranda gamtos dovanų (gilių, kaštonų, kankorėžių ir kt.) naudojimo galimybes, sukurdamas iš jų naujus ir netikėtus produktus. • Savitai reaguoja į naują patirtį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų. Diskutuoja, aptaria kilusias idėjas, temas, užduotis, kelia klausimus, pastebi trūkstamą informaciją. Patirčiai plėsti ir žinioms įgyti naudojami įvairiais informacijos šaltiniais. • Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja. • Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia rezultato. • Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip.

Metodai, priemonės. Lopšelio-darželio pedagogės, organizuodamos ugdymo procesą, parenka tam tikrus ugdymo metodus, formas ir būdus, t. y. technologijas, orientuotas į vaiką ir jo gebėjimų ugdymą, bet pagrindine veikla išlieka – žaidimas.

Įgyvendinami ikimokyklinio ugdymo programą taikome šiuos metodus - patirtinio ugdymo ir ugdymosi metodai: projektai, diskusijos, tyrinėjimai, eksperimentavimas, kūrybinės užduotys, pažintinės išvykos, ekskursijos, spontaniškas ar pedagogo inicijuotas ar organizuotas vaiko žaidimas, veikla.

Pedagogo ir vaikų, kuriama ugdančioji aplinka, kurioje yra pakankamai įvairių ugdomųjų priemonių, skatinančių aktyvią vaiko veiklą, jo smalsumą, kūrybiškumą. Veiklos centrai patogiai išdėstyti ir prieinami vaikams, pritaikyti ir berniukams, ir mergaitėms. Erdvės sukurtos taip, kad vaikai galėtų laisvai judėti iš vieno veiklos centro į kitą. Lopšelio-darželio teritorijoje vaikai skatinami auginti ir tyrinėti gėles, daržoves.

Ugdymo(si) situacijų modeliavimas, kai pedagogas kuria situacijas, skatinančias vaikus spręsti problemas, kritiškai mąstyti. Vaikai skatinami diskutuoti apie pamatytas realias gyvenimo problemines situacijas, matytus filmus, skaitytas knygeles, kurti susitarimus dėl gyvenimo grupėje kartu.

Kūrybinė vaiko ir pedagogo sąveika, kurioje vaikai gauna naujų įspūdžių: išvykos, ekskursijos, tyrinėjimai, stebėjimai, susitikimai, sveikatos valandėlės, dienos, savaitės ir kt. Dominuoja kūrybinė veikla, eksperimentavimas, reikiamos informacijos paieška, palaikomi vaikų sumanymai, padedant juos įgyvendinti, vykdomi projektai, kurie skatina vaikus kurti, atrasti, tirti, padedant pedagogui ieškoti įdomios ir būtinos informacijos. Taip pat lanksčiai keičiant ugdomosios veiklos planus ir pačią veiklą.

Situacinis ir spontaniškas ugdymas, kada pedagogas emociškai palaiko ir pritaria vaiko spontaniškai veiklai: pagiria, pasidžiaugia, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi, panaudoja netikėtai susidariusias situacijas ugdymui.

Lopšelio-darželio „Dobilėlis“ ugdomoji aplinka – neatsiejama ugdymo dalis, kuria siekiama ugdymo tikslų, ji aprūpinta įvairiomis priemonėmis (taip pat ir specialiosiomis ugdymosi priemonėmis), skatinančiomis vaiko aktyvumą, vaizduotę, kūrybiškumą, norą ieškoti, tyrinėti, spręsti problemas, pažinti ir suprasti, bendrauti ir bendradarbiauti. Vaikai gali žaisti ir veikti ne tik grupėje, bet ir kitose darželio erdvėse, lauko teritorijoje. Kuriant aplinką siekiama jos estetiškumo, prieinamumo, saugumo ir patogumo.

Vaikų **socialinės kompetencijos ugdymui(si)** naudojamos knygelės, stalo žaidimai (dėlionės, loto) įvairūs kūrybiniai, konstrukciniai žaidimai, atributika siužetiniams žaidimams (buities daiktai, baldeliai, lėlės, profesijų atributika) asmeniniai albumai, popierinės kortelės vardui, emocijų ir nuotaikų saugaus eismo ir elgesio kortelės. LR vėliava, gaublys, žemėlapiai.

Veidrodžiai, skirtingų žanrų ir pobūdžio muzikos įrašai, prožektoriai, šešėlių teatro priemonės. Kuriamos uždaros erdvės: spintelių bei lentynų pertvaros.

Komunikavimo kompetencijai ugdyti naudojamos priemonės: popieriaus kortelės, lapeliai, juostelės, rulonėliai, knygelės (pasakų, spalvinimo, vaikiškos enciklopedijos, žurnalai, dailės albumai ir kt), rašikliai, pieštukai, plakatai, popieriniai lipdukai, raidynai, raidžių, žodžių kortelės, bibliotekėlės, stalo žaidimai su raidėmis, užrašai ant baldų, priemonių, pasakų ir muzikos įrašai, kompiuteriniai žaidimai, animaciniai, edukaciniai filmukai, antrinės žaliavos, dailės priemonės meninei raiškai.

Pažinimo kompetencijai naudojamos tyrinėjimų ir eksperimentų priemonės (vaškas, vanduo, smėlis, gamtinė medžiaga, dažai, mėgintuvėliai, piltuvėliai, matuokliai, kempinės, indai, plunksnos, kompasas, smėlio laikrodis, termometrai, šviesos stalai, įvairios lempos, šviestuvai, prožektoriai, papildinimo stiklai, akiniai, lupos, svarstyklės, dėžės, matavimo prietaisai, garso išgavimo priemonės, cilindrai, šviesos projektoriai, įvairios techninės priemonės: muzikiniai centrai, telefono, kasos aparatai, mikroskopai, informacinės priemonės, informaciniai leidiniai, nuotraukų albumai, skaičių, formų, dydžių paveikslėliai, burbulai, skaičiuotuvai, pinigų pavyzdžiai, skaičiavimo pagaliukai, žaislai rūšiavimui, lyginimui.

Sveikatos saugojimui ir stiprinimui pasitelkiamos priemonės: virvutės, paspirtukai, triratukai, dviračiai, šokdynės, rogutės, trikrepsis, ir kt. įrengimai, esantys grupių aplinkoje ir lauke (kompleksai su skersiniais, virvėmis, kopėtelėmis, čiuožyklomis, sūpynėmis, čiuožimo kalneliais), krepšinio, futbolo, teniso kamuoliai, suoliukai, smėlio dėžės, akmenėliai, sagų takeliai, čiužiniai, kilimėliai, estafečių priemonės, elastingi audeklai, kaspiniai, skarelės, higienos priemonės, stalo serviravimo, aplinkos puošimo priemonės, maisto produktai patiekalų gamybai, sveiko maisto piramidė, sveiko maisto lėkštė, audio, video įrašai, knygos, plakatai, didaktiniai ir stalo žaidimai, enciklopedijos, edukaciniai filmukai.

Meninei vaikų kompetencijai ugdyti kuriama vaiko raišką skatinanti aplinka, naudojamos įvairios dailės priemonės (įvairių dydžių ir spalvų pieštukai, teptukai) įvairiarūšiai dažai, kreidelės, tapymo, lipdymo, piešimo, liejimo priemonės, tapetai, įvairių dydžių, faktūrų ir spalvų popierius, apranga darbui su dažais, žirklys, kanceliariniai peiliukai, klėjai, popieriaus pjaustymo aparatas rankdarbiams, molis, plastilinas, antrinės žaliavos (kamštukai, dėžutės, indeliai, popieriaus atliekos, ir kt.). Teatro (šešėlių, lėlių, stalo) priemonės, veidrodžiai, pirštinių lėlės, vaidybos drabužiai (skraistės, skrybėlės, bižuterija ir kt.), širmos, muzikos įrašai (įvairių žanrų, stilių, atlikimo būdų), ritminiai, melodiniai instrumentai, skarelės, parašutai, buteliukai su vandeniu grojimui, lazdelės, akmenukai, riešutų kevalai, „pupų maišeliai“, spalvota guma, gumos žiedai, spalvotos lėkštės, „gyvatėlė“, muzikos grotuvai, muzikos ženklų kortelės, plakatų rinkinys „Muzika“, natų knygelės, sceniniai drabužiai, dėžės.

UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaikų ugdymosi pasiekimai – tai ugdymo procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, apie kuriuos sprendžiame iš vaikų veiklos ir jos rezultatų. Vaikų ugdymosi pažanga – tai vaikų pasiekimų ūgtelėjimas per tam tikrą laikotarpį.

Pagal sukurta įstaigos Vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemą (atnaujinta 2016 m.) vaikui pradėjus lankyti grupę, vertinamas jo adaptacijos procesas, kaupiamas vaiko pasiekimų aplankas, siekiant įvertinti jo ugdymo/si pasiekimus ir daromą pažangą, išsiaiškinti turimą patirtį, savijautą, poreikius, interesus, bendravimo, veiklos ypatumus, šeimos lūkesčius, bei kultūrinę aplinką. Vertinant vaiką, akcentuojama tai, ką vaikas geba, gali ir žino. Taip pedagogai numato ugdymo(si) ypatumus, sudaro sąlygas vaiko asmenybės sklaidai, ieškomi ir randami priimtinausi ugdymo būdai, metodai, formos.

Vaiko pasiekimų vertinimas – nuolatinis procesas. Jis vyksta visus mokslo metus. Vertinimo rezultatai aptariami 2 kartus metuose, spalio- lapkričio mėn. ir balandžio- gegužės mėn. pagal įstaigos vaikų ugdymo programoje pateiktas 5 kompetencijas. Rudenį įvertinama vaikų turima patirtis ir gebėjimai, numatomi vaikų ugdymo prioritetai, kryptys, būdai. Vaikų pasiekimai (gebėjimai, žinios, supratimas) fiksuojami nuolat ir pažymimi vaikų vertinimo aplankuose. Pavasarį atlikta vertinimo rezultatų analizė parodo vaikų pasiekimų pažangą, ugdymo metodų ir formų veiksmingumą, nurodo ugdymo proceso tęstinumo gaires.

Vertinimo vykdytojai ir dalyviai. Vertinimo dalyviai yra vaikai, tėvai, pedagogai, logopedas, įstaigos vadovas. Vaikai, padedami auklėtojos, atranda jiems priimtinausią ugdymo ir ugdymosi stilių, patiria sėkmę. Tėvai ne tik gauna informacijos apie vaiko ugdymo(si) pažangą, pasiekimus, ugdymo(si) spragas, kokios reikia pagalbos, bet ir patys skatinami kaupti informaciją apie jį, vertinti jo pasiekimus. Pedagogas numato visų ugdymo sričių vertinimo kriterijus ir formą, malonius vaiko išgyvenimus. Kreipiamas dėmesys, ar vaiko pasiekimų lygis atitinka numatytus uždavinius. Išsiaiškinami individualūs vaiko pasiekimų ypatumai, nustatoma individuali pažanga, socialinės kultūrinės aplinkos veiksnių įtaka.

Informacijos apie vaikų pasiekimus ir pažangą rinkimo metodai ir būdai. Vaiko daroma pažanga vertinama nuolat, pasirenkant vertinimo būdus ir metodus: vaiko stebėjimas natūralioje kasdieninėje veikloje, pokalbis, diskusija su vaiku, vaiko veiklos ir kūrybos darbelių analizė.

Informacijos apie vaiko pasiekimus dokumentavimas. Vertinimo medžiaga dokumentuojama vaiko pasiekimų aplanke. Aplanką sudaro penkios ugdytinos vaiko kompetencijų grupės: socialinė, sveikatos saugojimo, pažinimo, komunikavimo ir meninė.

Aplanke kaupiami vaiko dailės ir kiti darbeliai, sukurtos knygelės, vaiko klausimai, pasakojimai, samprotavimai, žodinė kūryba, išsakytos idėjos, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, nuotraukos, fiksuojama daroma pažanga ir ugdymo perspektyva.

Vaiko vertinimo etikos reikalavimai bei vertinimo konfidencialumo garantavimas.

Vaiko pasiekimams vertinti nenaudojami testai, anketos, dirbtinės eksperimentinės bandymo situacijos, vertinimų, trikdančių, varginančių vaiką, keliančių jam įtampą. Vaiko vertinimo duomenys neviešinami, garantuojamas jų laikymo saugumas.

Kam ir kaip panaudojama vertinimo informacija.

Vaiko pasiekimų vertinimo rezultatai pateikiami vaiko tėvams (teiktina tiesiogiai bendraujant), sakoma vaikui. Pedagogas remiasi įvertinimo duomenimis, planuodamas ugdymo procesą, numatydamas vaiko ugdymo individualizavimo galimybes, paramos būdus, numatydamas savo – pedagogo – kompetencijų tobulinimo sritis. Šia informacija remiamasi rengiant įstaigos strategiją, metinę veiklos programą, atliekant įstaigos veiklos įsivertinimą.

VI SKYRIUS

NAUDOTINI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

1. Adaškevičienė E. Vaikų sveikatos ugdymas. Pedagoginiai aspektai. Vilnius: Lietuvos sporto informacijos centras, 1999 m.
2. Ankstyvojo ugdymo vadovas/ Monkevičienė O. (sud.). Vilnius: Minklės leidyba, 2001.
3. Ikimokyklinio ugdymo kokybė. Švietimo problemos analizė, ŠMM rugsėjis Nr. 13(77), ISSN 1822-4156.4
4. Geros mokyklos koncepcija. Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. V-1308.
5. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras, 2015 m.
6. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
7. Katinienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje, Vilnius: Kronta, 1998 m.
8. Lietuvos Respublikos specialiojo ugdymo įstatymas (Žin., 1998, Nr. 115-3228).
9. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-04-18 įsakymas Nr. ISAK-627 “Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo” (Žin., 2005, Nr. 52-1752).
10. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. vasario 7 d. įsakymas Nr. ISAK-179 „Dėl rengimo šeimai ir lytiško ugdymo programos patvirtinimo“.
11. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. 63-2853).

12. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
13. Monkevičienė O. Knyga auklėtojai. I dalis. Vėrinėlis: Leidybos centras.
14. Monkevičienė O. Vėrinėlis. Knyga auklėtojai. II dalis. Vilnius: Leidybos centras, 1995.
15. Muzikiniai didaktiniai žaidimai. Kaunas, 2005 m.
16. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. Leidykla „Šviesa“ 2014 m.
17. Vaikų darželių programa „Vėrinėlis“. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.